



Staben

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN
STOCKHOLMS STAD

Handläggare: Elsie Edlund 08-508 25 604
Christina Höglom 08-508 25 606

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2005-05-03

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN

SID 1(5)

DNR105-341/2005

Till
Socialtjänstnämnden

Ändrat ansvar för gravida hemlösa kvinnor och hemlösa kvinnor med barn aktuella inom socialtjänsten i Stockholms stad
(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner förslagen till ändringar i riktlinjerna för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna
2. Socialtjänstnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen för beslut

Dag Helin

Vera Josefsson

Sammanfattning

Förvaltningen har på uppdrag av socialtjänstnämnden utarbetat förslag till riktlinjer och ansvar för gravida hemlösa kvinnor samt mammor och barn som är aktuella vid socialtjänstnämndens Enhet för hemlösa. I ärendet redovisas synpunkter på hur barnperspektivet bäst upprätthålls och vilka insatser från socialtjänstens sida som kan vara aktuella för hemlösa kvinnor och deras barn. Förslaget innebär ändringar i riktlinjerna för ärendeansvar som medför att ansvaret för gravida hemlösa kvinnor överförs till stadsdelsnämnderna. Vad gäller pågående ärenden vid Enheten för hemlösa föreslås att ansvaret för familjeplacerade barn överförs till Katarina Sofia stadsdelsnämnd som redan handlägger dessa ärenden och att mamma-barnplaceringar överförs till stadsdelsnämnderna när pågående beslutad insats upphör.

Bakgrund

Socialtjänstnämnden beslöt 2003-12-16 att ge förvaltningen i uppdrag att komma med förslag på riktlinjer och ansvar för gravida hemlösa kvinnor och kvinnor som är aktuella vid Enheten för hemlösa och blir gravida, i enlighet med inriktningen i ärende berett av Individinriktade verksamheter daterat 2003-10-17 (biläggs).

1994 ändrades riktlinjerna och dåvarande socialvårdsbyråns för bostadslösa ansvar utökades till att även omfatta kvinnor och personer med utomeuropeisk härkomst. Kvinnor som har vårdsnaden om barn ska enligt gällande riktlinjer om ärendeansvar mellan Enheten för hemlösa och stadsdelsnämnder däremot inte aktualiseras, utan hänvisas till stadsdelsförvaltningarna. Om en kvinna blir gravid under tiden hon är aktuell på Enheten för hemlösa har kvinnosektionen ansvar för både kvinnan och barnet. Detta innebär att Enheten för hemlösa har ansvar för omhändertagna barn så länge omhändertagandet består, vilket kan innebära till dess barnet uppnått 18-20 års ålder. Förvaltningen har föreslagit att inriktningen bör vara att inga barn är aktuella vid Enheten för hemlösa.

Sedan 1995 finns ett nära samarbete mellan Enheten för hemlösa och Katarina-Sofia stadsdelsförvaltning. Stadsdelsförvaltningen sköter barnutredningar och familjevård samt faderskap. Enheten för hemlösa svarar för stödet till kvinnan inklusive ekonomiskt bistånd och stödinsatser i form av t.ex. missbrukarvård eller vård av mor och barn tillsammans. Stadsdelsförvaltningen arbetar på uppdrag av Enheten för hemlösa mot årlig ersättning. Alla beslut fattas vid Enheten för hemlösa /socialtjänstnämndens individutskott och insatserna betalas av socialtjänstnämnden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av socialtjänstförvaltningens stab för utredning och projekt i samarbete med representanter för Individinriktade verksamheter och social- och skoljuridiska enheten samt finansavdelningen (SLK). Samråd har skett med Katarina-Sofia stadsdelsförvaltning.

Förvaltningens synpunkter

Barnperspektivet

Enhetens för hemlösa målgrupp är vuxna hemlösa och personalen har sin kompetens i arbete med vuxna som utöver hemlöshet ofta har omfattande missbruks- och eller psykiska problem.

Enheten för hemlösa bedömer att de har svårt att upprätthålla kompetens att utreda, bedöma samt ge stöd och skydd till barn. Personalen har fått viss utbildning tillsammans med kolleger vid stadsdelsförvaltningarna, men får sällan tillämpa kunskapen i praktiken då barnärenden sällan förekommer vid enheten. Enheten för hemlösa anser att den nödvändiga kompetensen

finns hos stadsdelsförvaltningarnas personal och samarbetar därför med Katarina Sofia stadsdelsförvaltning i barnärenden som rör överväganden om placering, familjehemsplacering, faderskap m.m.

Behov av insatser

Hemlösa kvinnor har inte alltid missbruks- eller allvarliga psykiska problem. Vissa kvinnor som aktualiseras vid Enheten för hemlösa har hemlöshet som huvudproblem, t.ex. gravida kvinnor från andra länder som kommer till Sverige för att föda. I de flesta fall saknas nätverk att förstärka för att klara kvinna och barn i hemmiljö. Oavsett bakgrund kan kvinnornas och barnens behov av socialtjänstens insatser vara omfattande såväl under graviditeten som efter barnets födelse.

Under graviditeten krävs t.ex.:

- Att kvinnan motiveras till tidig kontakt med mödrahälsovården – hälsokontroll och ev. abortrådgivning.
- Vid missbruk – att kontakt etableras med Familjesociala avdelningen vid Huddinge sjukhus.
- Ev. drogfrihetskontroller
- Bedömning av kvinnans sociala och psykologiska möjligheter att ta hand om barnet.
- Kontakt mellan socialtjänsten och landstinget, planering och förberedelse av insatser för kvinna och barn.
- Ekonomiskt bistånd.
- Missbrukarvård och/eller boende.

Efter barnets födelse krävs:

- Inledning av barnutredning och ev. åtgärder till skydd för barnet.
- Arbets- eller vårdplan.
- Genomförande och uppföljning av stödinsatser/vård
- Fastställande av faderskap
- Fortsatta stödinsatser till kvinnan

Aktuella ärenden vid Enheten för hemlösa

Antalet aktuella mor- och barnärenden är litet och har inte ökat under de senaste åren. Sex barn är familjehemsplacerade och kommer troligen att vara det under hela uppväxten, dvs. till 20-årsåldern. Barnen har svårigheter som kräver mer än bara omsorg och boende i familjehem, t ex extra stöd i förskola och skola. Orsaken till svårigheter anges vara att modern missbrukat alkohol eller andra droger under graviditeten och att fostret därigenom tagit skada. Det kan också förekomma neurologiska avvikelser av ärftlig karaktär.

Sex kvinnor har hand om sina barn med hjälp av olika stödinsatser, t.ex. mor- barnplacering eller omfattande stöd i öppenvård kombinerat med träningsboende.

Under 2004 uppgick Enhetens för hemlösa kostnader för barnplaceringar till 800 000 kr och för mor- barnplaceringar till 700 000. Ersättningen till Katarina Sofia stadsdelsnämnd var 153 000 kr. Detta innefattade kostnaderna för 0,25 familjevårdsinspektör och 0,10 arbetsledning.

Förvaltningens förslag

Utgångspunkter

Huvudprincipen bör vara att ärenden som rör gravida kvinnor och kvinnor med barn ska handläggas vid stadsdelsförvaltningarna som har nödvändig organisation och kompetens för handläggning av barn- och familjeärenden. Detta är grunden för att all handläggning av barnärenden ska ske på stadsdelsnämnderna.

Att barn som aktualiseras vid enheten för hemlösa och placeras i familjehem definieras som hemlösa under hela sin uppväxt kan inte anses vara i enlighet med barnets bästa. Utifrån barnperspektivet och normaliseringsprincipen är det ytterst angeläget att de kvinnor som har förmåga att ta hand om sitt barn snabbt får förankring i en stadsdel så att den lokala socialtjänsten kan ge nödvändigt stöd och så att samverkan med BVC, förskola, skola m.fl. kan påbörjas.

Förslag till ändring av riktlinjerna för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna

Nuvarande riktlinjer för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna reglerar inte särskilt vad som gäller gravida kvinnor. Förvaltningen föreslår ändringar i stadens riktlinjer för ärendeansvar enligt följande:

Under rubriken 3.2. *Ansvarsfördelning mellan Enheten för hemlösa och stadsdelsnämnderna* ska följande tillägg införas:

- En gravid hemlös kvinna vars ärende handläggs på Enheten för hemlösa ska i första hand få sina behov tillgodosedda av den stadsdelsnämnd där hon senast var aktuell och i andra hand i den stadsdel där hon senast var folkbokförd. Tidpunkt för överflyttning till stadsdelsnämnd fastställs i samråd mellan mottagande stadsdelsnämnd och Enheten för hemlösa, dock senast i samband med barnets födelse.

Om tidigare anknytning och folkbokföring saknas överförs ärendet till stadsdelsnämnd utifrån turordning som avgörs av juridiska avdelningen vid stadsledningskontoret.

- En till staden nyanländ gravid hemlös kvinna som inte varit aktuell i staden hänvisas till den stadsdelsnämnd där hon tillbringade senaste dygnsvilan. Om kvinnan varit aktuell i staden inom en tvåårsperiod hänvisas till den stadsdelsnämnd där kvinnan varit aktuell.

Konsekvensen av ändringen vad gäller aktuella ärenden på Enheten för hemlösa

Konsekvensen av ovanstående ändring i riktlinjerna för ärendeansvar blir följande för de ärenden som idag handläggs på Enheten för hemlösa.

- Katarina Sofia stadsdelsnämnd behåller ansvaret för de familjevårdsärenden som den redan nu handlägger. Ansvaret för mödrarna ligger kvar på kvinnosektionen vid Enheten för hemlösa.

- De ärenden som gäller kvinnor som har hand om sina barn överförs till en stadsdelsnämnd när pågående tidsbegränsade beslutade insats upphört. Ärendet överförs då till den stadsdelsnämnd som ska ha ansvaret enligt den första punkten ovan i förslaget till ändrade riktlinjer för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna. För att underlätta planeringen för mor och barn ska kontakt mellan Enheten för hemlösa och aktuell stadsdelsnämnd alltid inledas i god tid innan överflyttning sker.

Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna i riktlinjerna för ärendeansvar som gäller gravida hemlösa kvinnor samt aktuella barnärenden vid Enheten för hemlösa innebär förändringar i kostnadsansvar enligt följande:

Kostnader för insatser till nyanlända gravida hemlösa kvinnor belastar stadsdelsnämnderna.

Ansvaret för sex familjehemsplacerade barn överförs till Katarina-Sofia stadsdelsnämnd. Socialtjänstnämnden behåller kostnadsansvaret.

Ansvaret för pågående mor- och barnärenden vid Enheten för hemlösa överförs till stadsdelsnämnderna när pågående beslutad insats har upphört, vilket innebär att kostnaderna för ev. fortsatta insatser belastar mottagande stadsdelsnämnder. Detsamma gäller framtida kostnader för insatser till ärenden som överförs från Enheten för hemlösa till stadsdelsnämnderna i samband med graviditet/ födsel.

Eventuella behov av ekonomisk kompensation för stadsdelsnämnderna bör utredas av stadsledningskontoret.

Bilaga

Tjänsteutlåtande SotN 2003-10-17 (Dnr 402-574/2003)